

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z protestu A. O.

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego zarządzonego na 15 października 2023 r.,

przy udziale Prokuratora Generalnego oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 30 listopada 2023 r.,

pozostawia protest bez dalszego biegu.

[SOP]

UZASADNIENIE

Pismem z 23 października 2023 r. (data stempla pocztowego) A.O. (dalej: „wnoszący protest”) złożył protest przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego, które odbyło się 15 października 2023 r. wnosząc o stwierdzenie nieważności referendum w gminie K. z powodu dopuszczenia się przestępstw przeciwko wyborom wymienionych w Rozdziale XXXI Kodeksu karnego, dotyczących przebiegu głosowania i ustalania wyników głosowania, a także naruszenia prawa wyborczego określonego w Kodeksie wyborczym oraz w wytycznych dla OKW

zawartych w Uchwale PKW nr 211/2023, a dotyczących przebiegu głosowania oraz ustalania wyników głosowania.

W uzasadnieniu wnoszący protest podniósł, że zgoda na wydłużenie czasu pracy obwodowych komisji wyborczych przy równoczesnym nieprzedłużeniu ciszy wyborczej doprowadziła do złamania ciszy wyborczej. PKW – w ocenie wnoszącego protest – dopuściła się tym samym agitacji, gdyż ludzie stojący w kolejkach i oczekujący na oddanie swojego głosu przed lokalami OKW znali już sondażowe wyniki wyborów i się nimi kierowali.

Nadto wnoszący protest wskazał na znaczną liczbę osób oddających swoje głosy w komisji wyborczej w [...] na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania, sugerując, że osoby te mogły już wcześniej oddać swój głos „w swoich obwodach”.

Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła opinię, że protest winien zostać pozostawiony bez dalszego biegu z uwagi na niesformułowanie w nim zarzutów, które nawiązywałyby do określonych w art. 82 § 1 Kodeksu wyborczego i art. 33 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym podstaw do jego wniesienia, tj. z powodu niespełnienia ustawowego wymogu, polegającego na konieczności wskazania, że zarzucane naruszenia prawa miały wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub referendum.

Prokurator Generalny wyraził pogląd, że wniesiony protest referendalny należy pozostawić bez dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protest podlegał pozostawieniu bez dalszego biegu.

Zgodnie z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (dalej jako „u.r.o.”) przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum.

Jak stanowi art. 34 ust. 2 u.r.o. do warunków i trybu wnoszenia protestu oraz sposobu jego rozpatrywania i trybu podejmowania uchwały w tej sprawie przez Sąd

Najwyższy stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (dalej jak „k.wyb.”). Stosownie do art. 241 § 3 k.wyb., wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Biorąc pod uwagę powyższe przepisy stwierdzić należy, iż przedmiotem protestu jest ważność referendum, a podstawę zakwestionowania tej ważności stanowią czyny przestępcze i naruszenia ustawy o referendum ogólnokrajowym dotyczące głosowania, ustalania wyników głosowania lub ustalania wyników samego referendum.

Ponadto z wyżej przytoczonych przepisów wynika, iż obowiązkiem wnoszącego protest, zgodnie z przepisami ustawy o referendum ogólnokrajowym i odpowiednio stosowanymi przepisami Kodeksu wyborczego, jest sformułowanie w nim zarzutów dotyczących naruszenia unormowań zawartych w ustawie o referendum ogólnokrajowym, albo dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum – mających wpływ na wynik, jak też przedstawienie lub wskazanie dowodów uzasadniających te zarzuty.

W niniejszej sprawie wnoszący protest sformułował dwa zasadnicze zarzuty. Pierwszy jest związany z dużą liczbą wyborców głosujących w gminie K. na podstawie zaświadczeń do głosowania i sprowadza się do wyrażenia przypuszczenia o możliwości oddania przez wyborców głosujących na podstawie zaświadczeń głosów w więcej niż jednej komisji. Zarzut ten ma jednak charakter ogólny i abstrakcyjny. Nie odnosi się do żadnej konkretnej sytuacji czy zdarzenia, którego protestujący doświadczył, a opiera się o informacje zasłyszane, przybierając formę przypuszczeń i domniemań. Dla skutecznego wniesienia protestu wyborczego nie wystarcza zaś samo postawienie zarzutu popełnienia czynu karalnego odpowiadającego ustawowej definicji jednego z przestępstw przeciwko wyborom, stypizowanych w przepisach Kodeksu karnego czy naruszenia przepisów ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum, ale konieczne jest podanie okoliczności wypełniających ustawowe znamiona tego czynu i wskazanie przez protestującego dowodów na poparcie swoich twierdzeń.

Podkreślić należy, że osoba wnosząca protest nie może skutecznie podnosić zarzutów o charakterze abstrakcyjnym. Przedmiotem zarzutu mogą być wyłącznie zdarzenia, których protestujący osobiście doświadczył. Przyjęty w kodeksie wyborczym model protestu wyborczego polega na sprawowaniu przez Sąd Najwyższy indywidualno-konkretnej, a nie abstrakcyjnej, kontroli ważności referendum (postanowienia Sądu Najwyższego z: 18 lipca 2019 r., I NSW 39/19; 30 października 2019 r., I NSW 117/19).

W odniesieniu do drugiego z podniesionych zarzutów, tj. zarzutu naruszenia ciszy referendalnej wskazać należy, że zarzut ten – jako stanowiący zarzut popełnienia wykroczenia stypizowanego w art. 84 u.r.o. – wykracza poza dyspozycję art. 33 ust. 1 u.r.o. i jako taki nie może stanowić skutecznego zarzutu w ramach protestu przeciwko ważności referendum (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 1 lipca 2003 r., III SW 57/03).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy, stosownie do art. 243 § 1 *in principio* k.wyb. w związku z art. 34 ust. 2 u.r.o, postanowił jak w sentencji.

[JW]

(r.g.)